

Derde slappe bodemdag: drie maal beter

Betrouwbare technieken, beheersbare processen en betaalbare oplossingen: dat waren de thema's van de derde Slappe Bodemdag, die op 12 juni j.l. werd gehouden in Zoetermeer. Dagvoorzitter Coos Rijdsdijk memoreerde in zijn inleiding al de successen van het ISMH: het samenwerkingsorgaan van 26 slappe-bodemgemeenten. Vanaf 1 januari 2007 krijgen gemeenten met een slappe bodem een hogere uitkering uit het gemeentefonds; in totaal is voor 49 gemeenten 17,5 miljoen euro extra beschikbaar. Volgens Rijdsdijk nog niet voldoende om de extra kosten te dekken die deze gemeenten moeten maken voor het vele onderhoud dat het gevolg is van de zakkende bodem, maar een goed begin.

Michiel Brouwer van TNO Bouw en Ondergrond stak als eerste spreker van wal met de ervaringen met gestructureerd risicomanagement bij de rondweg bij Reeuwijk-Brug. Het was zowel voor TNO als voor de gemeente een leerzame ervaring zo bleek, risicomanagement dwingt de betrokkenen bijvoorbeeld om alle mogelijke risicofactoren systematisch te onderkennen en acties te prioriteren. Voor de gemeente was het de stimulans om een bewonersavond veel vroeger te organiseren dan gepland. Uiteindelijk bleek de oppositie tegen het project vanuit bewoners (ook een risicofactor) veel minder dan verwacht. Cissy Lehnen ging in op de ontwikkelingen rond het beslissingsmodel BALANS; dit afweegmodel voor groot onderhoud in gemeenten met slappe bodem is nu vanaf www.delftcluster.nl in bètaversie te bekijken, waarbij commentaar zeer op prijs wordt gesteld. Het model is ook een methode om objectief meerkosten van gemeenten met slappe bodem aan te tonen. In april 2009 moet BALANS operationeel zijn.

Van geheel andere orde is de ontwikkeling van SmartSoils: bodemeigenschappen op bestelling. Het begon allemaal met een artikel in Cobouw over een Australisch project met bacteriën die een rol spelen bij het aaneenkitten van zandkorrels met calciumcarbonaat. Inmiddels dienen zich steeds meer toepassingen aan van SmartSoils, ook de versterking van veen. In het laboratorium lukt het proces, maar inleider Leon van Paassen moest er wel op wijzen dat de uiteindelijke praktijktoepassing nog wel 5- 10 jaar op zich kan laten wachten.

De financiële aspecten van slappe bodems voor de betrokken gemeenten kwamen aan de orde in voordrachten van Coos Rijdsdijk, voorzitter bestuurlijk overleg slappe bodem, Rob Bogaard van Cebeon BV en Jan Bel van de gemeente Gouda. Sprekers wezen erop dat de extra uitkering aan gemeenten met slappe bodem een verfijning is van het gemeentefonds waarin 13 miljard per jaar omgaat. Vanuit de rijksoverheid is er een voortdurende druk om regelingen te vereenvoudigen en verfijningen terug te dringen. Reden voor gemeenten in ISMH-verband om alert te blijven op het in stand houden van de extra uitkering. Bovendien is de vergoeding die de gemeenten ontvangen niet voldoende om de reële extra kosten te dekken; deze kunnen wel 100 euro per inwoner hoger liggen dan bij gemeenten met een goed draagkrachtige bodem. Om deze reden wordt ingezet om een extra verfijning in de wacht te slepen op het taakgebied riolering. Gemeenten kunnen de rioolheffing voor de burgers wel extra verhogen, maar willen de lasten voor de burger eigenlijk niet te veel laten stijgen. Volgens Rijdsdijk is 1/3 van de benodigde extra rijksbijdrage binnen; 2/3 is dus nog nodig om extra kosten door de slappe bodem te dekken. Er is berekend dat gemeenten met slappe bodem 24 % meer uitgaven hebben dan gemeenten met goede bodem. Een aantal gemeenten is de afgelopen jaren daardoor in de 'artikel 12' categorie terechtgekomen.

Beheerkosten

Het Beheerkostenmodel Openbare Ruimte (BKOR) Van CROW is zeer recent uitgebreid met een nieuwe module slappe bodem. Volgens Marc Eijbersen is deze aanvulling met 2 typen slappe grond een handig instrument voor de betrokken gemeenten. Het model houdt nu rekening met zettingen die kunnen oplopen tot meer dan 40 cm in 30 jaar bij de slechtste grondslag.

Beter bouwen op slappe bodem

Frans van de Ven, projectleider van het programma Beter Bouw- en Woonrijp maken (BBWM), wees erop dat niet alleen gemeenten, maar ook de bewoners zelf met veel extra kosten worden geconfronteerd in gebieden met slappe bodem. Tuinen, opritten, aansluitingen moeten regelmatig opgehoogd worden. Van de Ven wees erop dat zettingen in slappe gebieden kunnen toenemen door lage grondwaterstanden in de zomer, nog versterkt door het water dat de vegetatie onttrekt. Hij pleitte ook voor een nieuwe benadering: waarom kan een woning bijvoorbeeld niet op veen drijven in plaats van op water? In het kader van BBWM is nu de eerste module opgeleverd: ontwatering in stedelijk gebied. Een volgende module, met de titel De zettingsvrije stad, is in wording, in samenwerking met de uitvoerende partijen. Zie ook www.bouwrijp.nl

Projectontwikkeling

Op het gebied van aanbestedingen, contractvorm en publiek/private samenwerking is de laatste jaren veel te doen, volgens Bart-Jan van Kouwenhoven. Bij grote infraprojecten als de HSL-Zuid is dat goed te zien: de overheid heeft hier de beweging van objectdenken naar denken in functionaliteit gemaakt. Er moet geen spoorlijn met een aantal kunstwerken worden gemaakt, maar er moet mobiliteit over het spoor komen, en met de beheerder ProRail wordt een service level agreement gemaakt met prestatie-eisen t.a.v. beschikbaarheid. Deze ontwikkeling rond het terugtreden van de overheid begon met de Stormvloedkering Nieuwe Waterweg, en wordt nu voorzichtig voortgezet. Dat roept de vraag op: waarom kan de aanleg en het onderhoud van een nieuwe woonwijk niet privaat ontwikkeld worden, waarbij de gemeente de randvoorwaarden vaststelt? Het zou op zijn minst interessant zijn de voor- en nadelen naast elkaar te zetten, aldus Kouwenhoven.

De derde Slappe Bodemdag was met een ruime opkomst en veel praktijkgerichte informatie weer een succes te noemen, mede vanwege de informele kennisuitwisseling tussen vertegenwoordigers van gemeenten, kennisinstellingen en aannemers.